

'Een financiële prikkel is het beste middel om mensen te activeren'

Anoushka Schut-Welkzijn is ongeveer twee jaar lid van de Tweede Kamer voor de VVD en woordvoerder Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Arbeidsmarktbeleid in de zorg. In oktober 2013 diende ze de initiatiefnota Activering uit arbeidsongeschiktheid in. Andere fracties uit de Tweede Kamer hebben schriftelijk vragen ingediend over dit initiatief. Van deze vragen is een verslag gemaakt. Ook vroeg Schut-Welkzijn om reacties uit het werkveld: een oproep waar ook CS Opleidingen gehoor aan heeft gegeven. Vragen en opmerkingen over de initiatiefnota worden nu verwerkt in een nota naar aanleiding van het verslag. Dit is een officieel Kamerstuk, met dit stuk in de hand kan de regering gevraagd worden om een reactie. Zo kunnen de voorstellen in de nota worden ingevoerd. Vooruitlopend op het verschijnen van deze nota, had Marjol Nikkels een gesprek met haar.

'We moeten af van de bovenwettelijke afspraken in de WGA'

Wat was de aanleiding voor de nota?

'De aanleiding was het rapport van APE 'Duurzaam niet duurzaam' uit februari 2013. Hieruit bleek dat in 2010 slechts 25% van WIA-populatie een of meer keren was herbeoordeeld sinds 2006. Van de wel herbeoordeelden bleek 28% geheel hersteld, 3% gedeeltelijk hersteld en 30% duurzaam arbeidsongeschikt, dus IVA te zijn. Werknemers blijven dus veel langer in de WGA zitten dan nodig is. Dat is niet goed; er wordt veel gedaan aan het voorkomen van WIA-instroom, maar daarna gebeurt er te weinig om te zorgen voor uitstroom. Het einddoel zou moeten zijn: hersteld of IVA. Als het merendeel in de WGA zit, heb je het niet goed gedaan. Daarom wil ik iedereen die niet duurzaam arbeidsongeschikt is periodiek laten herbeoordelen: niet met een formuliertje, maar door een arts.

Daarnaast moeten we degenen die van 80-100% arbeidsongeschikt naar 35-80 gaan, meer activeren. Zij krijgen nu een gewenningsbijdrage van twee jaar, zodat ze aan hun nieuwe situatie kunnen wennen. In feite krijgen ze dan een hogere uitkering dan waarop ze eigenlijk gezien hun verdien capaciteit recht hebben. Dat verhoogt de werkgeverslasten en bovendien denk ik dat die gewenningsperiode veel te lang is. Als we die bekorten tot twee maanden zoals voor mensen die vanuit 80-100 herstellen, zullen mensen veel sneller zorgen dat ze hun mogelijkheden benutten.'

Je hebt input van het werkveld gevraagd op de nota. Zelf hebben we aandacht gevraagd voor de 35-minners. Kun je iets vertellen over wat er in de nota naar aanleiding van het verslag anders wordt?

'Door de input zijn er nieuwe ideeën ontstaan, maar daar kan ik voor het verschijnen van de nota niet veel over zeggen. Eerst moet immers de Tweede Kamer geïnformeerd worden. Wat ik wel kan zeggen, is dat ik er voorstander van ben om bovenwettelijke afspraken in de WGA niet algemeen verbindend te verklaren. Wettelijk is de werkgever verplicht om in de eerste twee ziektejaren 70% van het (gemaximeerde) loon

door te betalen. Dit wordt in veel cao's verhoogd naar 100%, maar dat werkt natuurlijk niet stimulerend om de werknemer weer snel aan de slag te krijgen. Zo is het ook in de WGA, de meeste uitkeringen worden tien jaar lang door de werkgever extra aangevuld. In de jaren 80 lag alle risico bij de overheid, nu bij de werkgever. We moeten een nieuw evenwicht vinden: niet alle lasten eenzijdig neerleggen als partijen die lasten niet of nauwelijks kunnen beïnvloeden.'

Je was jarenlang beleidsmedewerker bij de Nederlandse Zorgautoriteit. En daarna werkte je op VWS. Twee jaar geleden heb je de overstap gemaakt naar sociale zekerheid. Wat is je het meest opgevallen?

'Hoe ingewikkeld we het hebben gemaakt. Ik dacht dat het zorgstelsel ingewikkeld was, maar sociale zekerheid is nog complexer. Het valt me op dat de werknemer nauwelijks een actieve rol heeft in de re-integratie na ziekte. Als je als werknemer zelf bepaalt dat je ziek bent en je blijft dat volhouden terwijl de bedrijfsarts niets kan vinden, wordt daar heel lang in meegegaan. Soms duurt het anderhalf jaar voor er een diagnose is. Ik vind dat bijzonder. Heel anders dan de curatieve zorg, waarbij een arts er alles aan doet om je beter te maken. Als er geen financiële prikkel is, zijn er altijd werknemers die geen belang hebben om aan het werk te gaan.'

Ik las dat we 1,5 miljoen 'arbeidsgehandicapten' hebben op een beroepsbevolking van 8,6 miljoen. Dat is veel: 1 op 8 mensen.

'Inderdaad, de vraag is: hoe krijg je de juiste prikkels om te werken. We moeten het betaalbaar houden voor werkgevers om mensen aan te nemen, ook met een arbeidshandicap. Dat kan alleen als we alleen aan mensen die echt niets meer kunnen een uitkering bieden.'

'We moeten een nieuw evenwicht vinden: niet alle lasten alleen maar naar anderen overhevelen'

Wat zou nodig zijn voor een doorbraak in Nederland op een vakgebied wat al zo'n 20 jaar op slot zit?

'We hebben de groei van de zorg teruggedrongen, door onder meer het eigen risico te verhogen. Van te voren werd gedacht dat mensen toch evenveel zorg zouden gebruiken als voorheen. Maar dat is niet zo, het gedragseffect is groot. Artsen worden prijsbewuster en moeten vragen van patiënten beantwoorden of dure onderzoeken nodig zijn. Als je een klein beetje van dat effect zou kunnen overhevelen naar de sociale zekerheid, zou dat mooi zijn. We zouden een stukje eigen verantwoordelijkheid moeten inbrengen, zodat als een werknemer ziek wordt, hij of zij er baat bij heeft om snel beter te worden. Niet alle lasten alleen maar naar anderen overhevelen. Re-integratietrajecten zijn goed bedoeld, maar onderzoek laat zien dat financiële prikkels beter werken.'

Een voorbeeld: als je ongelukkig bent door een sterfgeval, is dat dan een reden om lang ziek thuis te zitten? Maakt dat je beter? En is het reëel dat je werkgever daarvoor betaalt? Onderzoek heeft aangetoond dat werken helpt bij het verwerken van rouw.'

Wat is ervoor nodig om jouw nota tot een succes te maken, zodat het wordt doorontwikkeld tot een wetsvoorstel?

'Een belangrijke factor is de financiële gevolgen voor de overheid. We moeten de lasten niet weer op het collectief verschuiven, van de werkgever naar de overheid. De uitkeringslast moet in totaal lager worden, zodat de werkgeverpremies lager kunnen worden en werkgevers meer mensen kunnen aannemen. Voor herbeoordelingen op zich is er wel een meerderheid in de Tweede Kamer; andere partijen zien ook wel dat UWV op dat vlak niet genoeg doet.'

Waarom is activering nodig?

Studies rondom WGA/WIA geven het volgende beeld:

- Van alle WGA-gerechtigden is slechts een derde gedeeltelijk arbeidsongeschikt (WGA 35-80). Twee derde is volledig maar niet duurzaam arbeidsongeschikt (WGA 80-100).
- Oververtegenwoordiging van psychische klachten, mensen jonger dan 45 en vrouwen in de groep niet duurzaam volledig arbeidsongeschikt.
- Veel aandacht op het voorkomen van instroom in de WIA, maar weinig activiteit nadat de toekenning is gedaan.
- Weinig herkeuringen vanwege vrijwillig karakter.
- Toenemende verblijfsduur in de WGA.

In de nota Activering uit arbeidsongeschiktheid doet Anoushka drie verbeteringsvoorstellen:

1. Betere uitvoering en monitoring van periodieke herkeuringen;
2. Afschaffen van gewenningsbijdrage;
3. Effectieve sollicitatieplicht.

Het doel van de voorstellen is te zorgen voor een snellere terugkeer van arbeidsongeschikten op de arbeidsmarkt en een reducering van het werkgeversrisico.